

VERSLAG VAN DE
LEERSTOEL ONDERWIJSARBEIDSMARKT

Kwantiteit en kwaliteit van leraren op de arbeidsmarkt
2022

Prof. dr. Frank Cörvers
Prof. dr. Marc van der Meer
Tilburg, februari 2023

Inleiding

De Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt is gevestigd aan de Universiteit van Tilburg. De leerstoel wordt ingevuld door de bijzonder hoogleraren prof. dr. Frank Cörvers en prof. dr. Marc van der Meer. Beiden zijn voor 0,2 fte in dienst bij de Stichting Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt, en verbonden aan Tilburg University/Tilburg Law School. De looptijd van de leerstoel is tot en met 31 maart 2023.

Afbakening onderzoeksgebieden

De onderwijsarbeidsmarkt kent zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve dimensie. Beide zijn nauw met elkaar verbonden. De onderzoeksgebieden van beide hoogleraren zijn onderverdeeld naar beide dimensies. Frank Cörvers richt zich in het bijzonder op de kwantitatieve invalshoek, waarbij het vooral gaat om arbeidsmarkt vraagstukken als vraag naar en aanbod van leraren, lerarentekorten, imago van de beroepsgroep, mobiliteit, vergrijzing, beloning, motivatie, arbeidsproductiviteit, etc. Marc van der Meer is vooral gericht op de kwalitatieve invalshoek, waarin vraagstukken als opleiding en professionalisering, zeggenschapsrelaties leven lang leren en kwaliteit van de arbeid centraal staan, met extra focus op het middelbaar beroepsonderwijs. Als uitgangspunt voor de terugkoppeling naar beleid en het contact met het onderwijsveld staat voor beide bijzonder hoogleraren vooral de [Lerarenagenda](#) van het Ministerie van OCW centraal.

Meerjarenagenda Leerstoelen CAOP

De Leerstoelen verbinden wetenschap met beleid en praktijk en werken vanuit een gezamenlijke meerjarenagenda die in 2018 is geactualiseerd en loopt tot en met 2022: “Transformaties en verschuivingen in het publiek domein. Consequenties voor kwaliteit van arbeid en arbeidsverhoudingen”. Deze agenda vormt (mede) het kader voor activiteiten.

In de meerjarenagenda komen de algemene ontwikkelingstendensen in het publieke domein tot uiting in drie centrale spanningsvelden op verschillende niveaus:

1. Effectiviteit versus legitimiteit van overheidshandelen (de verhouding tussen overheid en burger)
2. Zekerheid versus flexibiliteit in arbeidsverhoudingen en personeelsbeleid (de verhouding tussen werkgever en werknemer)
3. Decentralisatie versus integraliteit van bestuur (de verhouding tussen de verschillende bestuurlijke niveaus)

De drie spanningsvelden komen op verschillende manieren terug in de activiteiten van en de relaties tussen de vijf leerstoelen. De agenda wordt geactualiseerd in 2023.

De Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt heeft in de gezamenlijke meerjarenagenda als missie / visie geformuleerd:

“Uitstekend opgeleide en gemotiveerde leraren, schoolleiders, bestuurders en onderwijsondersteunend personeel geven de beste kans op het bieden van innovatief en hoogwaardig onderwijs voor onze jongeren, ons kapitaal voor de toekomst”.

Aan deze punten wordt vanuit de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt ook invulling gegeven, in het onderwijs en ook in publicaties steeds in wisselende teams van auteurs. Het eerste thema, effectiviteit en legitimiteit van overheidshandelen, komt bijvoorbeeld terug in werkzaamheden over de arbeidsverhoudingen in Nederland (internationaal hoofdstuk bij Springer in 2021, internationale bijdrage in Acta Politica in 2022). En verder in de bijdragen in het gezamenlijke CAOP-project ‘Bouwen aan vertrouwen’, de studies over kennisinfrastructuur (geïnitieerd met de MBO Raad en de Stichting Ieder

Mbo een Practoraat) en de internationale studie naar publiek-private samenwerking, gepubliceerd door de European Training Foundation.

Van der Meer heeft de laatste jaren het thema van de sociotechniek geactualiseerd voor de onderwijsarbeidsmarkt. Dat gaat om vraagstukken van wendbaar gedrag in een structuur op maat (thema 2 - zekerheid en flexibiliteit). Deze agenda vertrekt bij het handelen van werkenden en kijkt naar taak- en rol-ontwikkeling en daarmee naar de functionele bijdrage van werkenden aan organisaties. In de verkenning 'MBOin2030' is dit uitgewerkt voor het beroepsonderwijs. Deze sociotechnische insteek biedt een antwoord op het rapport Borstlap (2020) om anders te denken over interne mobiliteit van werkenden. Het is tevens een multi-level benadering op het niveau van de werkvloer van de school, de regio, de sector en de landelijke arbeidsmarkt. Dit is uitgewerkt in verschillende artikelen voor het Vakblad Profiel, voor PW Magazine en in het aanstaande boek van de leerstoel 'Onderwijs aan het werk' (2023), met name deel 1 met voor de wetenschappelijke verdieping hoofdstuk 3.

Het tweede thema keert ook terug in het onderzoek van Cörvers over flexibele arbeidsrelaties. Een eerste voorbeeld betreft het onderzoek naar de mogelijkheden om personeelstekorten te verlichten door de inzet van arbeidsmigranten. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het WODC en verkent de obstakels en mogelijkheden, de voor- en nadelen van de inzet van met name derdelanders op middelbaar beroepsniveau ten opzichte van andere opties zoals het aanspreken van het onbenut arbeidspotentieel, verhogen van de scholingsinspanningen, gebruik van nieuwe technologieën en reorganisatie van productieprocessen en taken. Een tweede voorbeeld betreft de mogelijkheden voor werkgevers in de regio Maastricht en omgeving om afgestudeerden van Zuyd Hogeschool en Universiteit te interesseren en te binden voor een baan in de regio van hun alma mater. De gemeente Maastricht financierde het onderzoek ten behoeve van het maken van beleid gericht op de effectiviteit van banenbeursen, traineeships en stagemogelijkheden in samenwerking met de werkgevers in de regio.

Het vraagstuk van decentralisatie versus integraliteit van het handelen keert terug in het socio-technische werk over sociale innovatie, in de bijdragen de MBO-onderzoekswerkplaats naar gepersonaliseerd leren met ICT. In 2023 volgt ook de eindrapportage van de onderzoekswerkplaats. In 2022 worden ook bijdragen gepubliceerd over de vernieuwing van de medezeggenschap en over positieve gezondheid in cao's.

Indeling werkzaamheden

De werkzaamheden van de hoogleraren zijn ingericht conform de doelstellingen van de leerstoel en hebben betrekking op onderwijs, onderzoek en de platformfunctie.

Onderwijs

Beide hoogleraren hebben hun expertise gedeeld via workshops, lezingen, moderatie en expert meetings, zowel georganiseerd door het CAOP als door verschillende andere instanties.

Onderzoek

Beide hoogleraren hebben het afgelopen jaar onderzoek verricht. Naar aanleiding daarvan zijn meerdere artikelen verschenen in boeken, tijdschriften en in de media.

Activiteiten vanwege de platformfunctie

De leerstoel vervult een onderzoekrol en een platformfunctie voor kennisuitwisseling en kennisverspreiding op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt. In samenwerking met het CAOP maar

ook met andere kennisinstellingen worden bijeenkomsten georganiseerd die van belang zijn voor de kennisdeling en uitwisseling tussen wetenschap, beleid en praktijk.

"Onderwijs aan het werk. Analyses, feiten en visies over werken in het onderwijs"- deel II

Op 30 mei 2018 heeft de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt de publicatie "*Onderwijs aan het werk. Analyses, feiten en visies over werken in het onderwijs*" gepubliceerd.

Eind 2019 zijn de voorbereidingen voor de tweede editie van 'Onderwijs aan het werk' gestart. Enkele bundels van deze editie zijn in de loop van 2022 digitaal verschenen als voorpublicatie. De bundel wordt op 16 februari 2023 op een slotwebinar ter afsluiting van de leerstoelperiode gepresenteerd.

Webinars 2022

In 2022 werden op onderstaande thema's gezamenlijke webinars georganiseerd en bijgedragen aan langer lopende projecten:

25 mei webinar met John Schobben, Marc van der Meer, Innovatiekracht in het mbo

9 juni Bijdrage aan CAOP/Leerstoel webinarreeks Bouwen aan vertrouwen, Marc van der Meer

4 juli webinar met Alida Oppers, Marc van der Meer, Frank Cörvers.

24 oktober Bijdrage aan CAOP webinar Na de verkiezingen, Marc van der Meer, Frank Cörvers

In het kader van het ontwikkelen van de kennisfunctie en het netwerk onderhoudt de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt contacten met verschillende organisaties zoals:

- Kenniscentrum CAOP en het daaraan gelieerde CAOP Onderzoek
- De andere door het CAOP ondersteunde leerstoelen
- Verschillende directies bij het ministerie van OCW
- Tilburg University / Tilburg Law School waar de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt is ondergebracht, sinds november 2018: de afdeling Sociaal recht en sociale politiek van Tilburg Law School.
- Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt van de School of Business and Economics (SBE) van de UM, en in relatie hiermee ook de Academische Werkplaats Onderwijskwaliteit
- Institute for Transnational & Euregional Cross Border Cooperation & Mobility (ITEM) van de Faculty of Law aan de Universiteit Maastricht
- TIAS School for Business and Society van de UvT en TUE
- Onderwijsraad
- Inspectie van het Onderwijs
- SER, CPB en andere onafhankelijke adviesorganen
- Onderzoeksinstituten als Regioplan, Ecorys, TNS Nipo, Centerdata, IVA Onderwijs en het Welten-instituut (Onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie) van de Open Universiteit
- Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (S-BB)
- PO, VO en MBO Raad
- De vakorganisaties en beroepsverenigingen van docenten
- Expertisecentrum NEIMED over demografische transitie van de Open Universiteit en Zuyd Hogeschool
- NIDI
- Het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS)
- SBI in Doorn

- Het lectoraat Beroepsonderwijs van de Hogeschool Utrecht en het Expertisecentrum Beroepsonderwijs, ecbo
- De kenniskring van hoogleraren, lectoren, practoren beroepsonderwijs

Overig

De hoogleraren verzorgen ook individueel lezingen, interviews, publicaties, dragen bij aan onderzoek, publiceren in dagbladen en vakbladen en delen op andere manieren kennis, ook via social media. Zij worden veelvuldig geraadpleegd door bijvoorbeeld ministeries, beroepsverenigingen en andere kennisinstellingen.

Met de onderzoekadviseurs van het CAOP wordt in voorkomende gevallen samengewerkt op (gezamenlijk) onderzoek. Er is uitwisseling van kennis op verschillende thema's van het vakgebied van de (onderwijs)arbeidsmarkt, methoden en technieken van onderzoek, etc. Het betreft onder meer de thema's waarover ook expertmeetings zijn verzorgd, zoals bijvoorbeeld 'Lerarentekort', 'loopbanen en professionalisering', 'Anders werken, anders organiseren in het onderwijs', 'digitalisering'.

Verslag prof. dr. Frank Cörvers

Frank Cörvers combineert zijn bijzondere leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt (0,2 fte) met zijn rol als programmaleider Menselijk Kapitaal in de Regio en MT-lid bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) aan de Universiteit Maastricht (0,4 fte). Binnen dit programma vervult hij bovendien de leerstoel Demografische Transitie, Menselijke Kapitaal en Werkgelegenheid aan de Universiteit Maastricht. Daarnaast is hij wetenschappelijk directeur of Graduate School of Business and Economics (GSBE) aan de UM (0,4 fte).

Het onderstaande overzicht betreft onderzoek, presentaties en media-uitingen van het afgelopen jaar die gerelateerd zijn aan de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt. In veel van het arbeidsmarktonderzoek dat Cörvers uitvoert, is de onderwijsarbeidsmarkt een segment van de publieke sector waaraan hij in het kader van de leerstoel extra aandacht besteedt.

Publicaties

- Tweede rapport Macromonitor NPO mbo-ho, Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; Door: Joris Cuppen, Roos Geurts, Myrthe Hendrix, Ardita Muja, Maarten Wolbers (ResearchNed), Daniëlle van Helvoirt, Bianca Leest (KBA Nijmegen), Iris van Eijkern, Tyas Prevoo, Harriët Prins, Koen van der Ven (SEO Economisch Onderzoek), Henry Abbink, Frank Cörvers (ROA), Jos Lubberman, Anca Vadanescu (Regioplan), november 2022
- Eerste tussenrapportage Macromonitor NPO mbo-ho, Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; Door: Anja van den Broek, Joris Cuppen, Myrthe Hendrix, Ardita Muja, Maarten Wolbers (ResearchNed), Daniëlle van Helvoirt, Bianca Leest (KBA Nijmegen), Paul Bisschop, Iris van Eijkern, Harriët Prins, Koen van der Ven (SEO Economisch Onderzoek), Henry Abbink, Ineke Bijlsma, Frank Cörvers, Stan Vermeulen (ROA), Jos Lubberman (Regioplan), mei 2022
- Cörvers, F., & Steens, S. (2022). Macrodoelmatigheid Bachelor in Regenerative Medicine and Technology (RM&T) Universiteit Maastricht. ROA. ROA Technical Reports No. 2021-003
- Cörvers, F., & Steens, S. (2022). Macrodoelmatigheid Master in Health and Digital Transformation (HDT) Universiteit Maastricht. ROA. ROA Technical Reports No. 2021-004
- F. Cörvers, S. van Wetten (2022), [Macrodoelmatigheid bachelor in Computer Science \(CS\)](#), ROA-TR-2019/5, Maastricht University.

- F. Cörvers, S. van Wetten (2022), [Macrodoelmatigheid master in Molecular Imaging and Engineering \(MIE\)](#), ROA-TR-2019/2, Maastricht University.
- J. Bakens, F. Cörvers, E. Graus, R. Goedhart (2022), [Gelderse arbeidsmarkt naar opleiding en beroep 2021-2026](#), [ROA-F-2022/1](#), ROA-F-2022/1A, ROA-F-2022/1B, ROA-F-2022/1C, ROA-F-2022/1D, ROA-F-2022/1E, ROA-F-2022/1F, ROA-F-2022/1G, Maastricht University.

Media

- 'We leiden mensen op voor werkloosheid', Telegraaf, 26 oktober
- [We hebben te veel hoogopgeleiden in Nederland](#), BNR BREEKT, 18 oktober
- 'Een proefles geven gaat niet in de zomervakantie', Noordhollands Dagblad, 5 augustus
- ['Nooit meer bezuinigen op salaris leraren'](#), Historisch Nieuwsblad, juli
- Steeds meer stuurlii staan aan wal, Onderwijsblad, juli
- De tijden dat een ontevreden baas 'voor jou tien anderen' kon roepen zonder zich belachelijk te maken, zijn voorbij, De Limburger, 13 juni
- Het voordeel van een recessie? Die haalt de druk van de arbeidsmarkt, De Limburger, 7 juni
- [Extra geld goed tegen lerarentekort, 'maar aandacht voor werkdruk moet blijven'](#), NOS.nl, 22 april

Verslag prof. dr. Marc van der Meer

Marc van der Meer is voor 0,2 fte aangesteld bij de vakgroep Private, business and labour law van Tilburg Law School / Tilburg University en bij CAOP in Den Haag. Daarnaast werkt hij als zelfstandig docent, adviseur en onderzoeker vanuit M&A Onderwijs, onderzoek en advies, fysiek gevestigd in Broedplaats Bogotá in Halfweg. Hieronder het jaaroverzicht van zijn publicaties, onderwijsbijdragen en bijdragen aan het publieke debat. Binnen de Tilburgse aanstelling valt tevens het onderzoek voor NRO voor de landelijke onderzoekswerkplaats 'Gepersonaliseerd leren met ICT' en het iXPact-programma, mijn werk voor de programmaraad NRO en SER-Brabant.

Wetenschappelijke artikelen

- Hemerijck, A. J. Karremans en M. van der Meer, Responsive corporatism without political credit: social concertation, constructive opposition and the long tenure of the Rutte II cabinet in the Netherlands (2012–2017), in *Acta Politica*, open Access, published: 06 April 2022, p.161 – 180.
- Public-private partnerships in 14 countries, paper with Siria Taurelli, Artikel in voorbereiding voor *NORRAG/ILO*, komt uit begin 2023.
- Twee artikelen in voorbereiding voor *De Nieuwe Meso*, Over practorat en over de toekomst van het mbo, komen uit begin 2023

Rapporten

- SBI, Vernieuwing van de medezeggenschap, 150 pp. Met John Snel en Jaap Jongejan.

Boek/ hoofdstukken:

- Onderwijs aan het werk 2023- deel 2.
- Daarbinnen eindredactie, samenstelling en co-auteur van 12 van de 34 hoofdstukken.

Onderwijs verzorgen

- Onderwijsmodule Markt-Overheid-Middelveld, met professor Ton Wilthagen, Bachelor bestuurskunde, afdeling Governance, 60 studenten.

- Publicatie e-module 'Docent van de toekomst', E-Wise, Utrecht, januari 2022
- ECBO, leergang over beroepsonderwijs, 16 en 23 november 2022.

Proefschriften

- Begeleiding dissertatie Cees den Hartog, over 'Professionele Regels' (Samen met prof dr Marc Vermeulen en prof. dr Manon Ruijters).
- Lid van de promotiecommissie proefschrift Jana Verschoor, Tilburg Law School, mei 2022

Extern gefinancierd Onderzoek

- Deelname aan landelijke NRO-Onderzoekswerkplaats en iXPact programma: 'Gepersonaliseerd leren met ict'. Op 31 januari 2023 is eindevaluatie ingeleverd.
- Onderzoeksvoorstel Wired Intern ingediend bij NWO met prof Rafael Witteke, Ton Wilthagen e.a. 'The wired intern' (status: heringediend in januari 2023).
- NRO-Aanvraag gedaan met echo (Jose Hermanussen, M. Thunussen ea.).

Lezingen/ workshops (selectie)

Nederlandse vereniging voor Arbeidsverhoudingen, organisatie van:

- seminar Paul de Beer
- 21/6 seminar loonvorming
- 29/9 seminar toekomst medezeggenschap
- 11/11 seminar platformwerk Maarten Keune
- 23/10 seminar toekomst medezeggenschap Tata Steel

Lezingen selectie:

- 26 januari, lezing West Brabant, Etten Leur
- 3 maart, lezing RO(C van Amsterdam.
- 12 april publiekslezing Schouwburg Oosterhout
- 26 mei 2022, lezing afscheid wethouder M. Willemsen, Oosterhout
- 1 juni lezing Netwerk ZON, Assen.
- 16 juni lezing bij BTG Zorg en welzijn
- 16 juni Internationale techniekconferentie Veldhoven (actieve deelnemer)
- 1 juli Crafted festival, Summa College, Eindhoven.
- 14 september, lezing sociaal fonds beveiligingsbranche
- 21 september Brabantse arbeidsmarkttop, Tilburg (actieve deelnemer)
- 28 september conferentie SER NL en SRT Brabant over arbeidsmarkttekorten publieke sector, Tilburg
- 29 september lezing SSFH
- 6 oktober lezing Nederlandse Arbeidsmarktdag over energietransitie
- 11 oktober Keynote afscheid Nico Manshanden/ George Evers, FNV, Amsterdam.
- 1 november. Keynote bij festival Lonkend perspectief voor onderwijs en arbeidsmarkt, Lelystad.
- 1 november kennisfestival afronding werkplaats Gepersonaliseerd leren met ict
- 24 november lezing sociaal domein, Brabanthallen Den Bosch
- 25 november keynote Werkgevers zorg en welzijn/ Landstede
- 15 december keynote sociaal beleid in Lelystad

Seminar

- 23 maart bespreking CAOP-SZW
- 25 maart bespreking CAOP-STello Academy

- ORD Leuven- filmpje
- 1-2 December ETF. Resilience of crisis
- 14 December, discussie bij afscheid Hermann van Holt

Media:

- Bijdrage op Radio 1. Pointer, 'Aan de bak', 26 juni 2022
- BLOG Stagenda, 30 juni 2022
- Diverse media over advies toekomst medezeggenschap, aangeboden aan prof. Evert Verhulp, 6 juli 2022
- BLOG over tekorten in zorg en welzijn, 29 juli 2022
- Interview met Frénk van der Linden en Anchritt Wille, CAOP, september 2022
- Interview in linkmagazine, 22 September 2022
- Bijdrage BNR over lerarentekort, 14 december 2022
- Educaution, Pakhuis de Zwijger, 21 december 2022
- Podcast stichting practoratoren, Tjipcast, 22 december
- Bijdrage op BNR over veranderingen arbeidsmarkt, 22 december 2022
- Artikel in FD, 'In een krappe arbeidsmarkt is het traditionele diploma sneller een 'oud ding', 17 december 2022
- Diverse interviews voor AOB-periodiek
- Diverse interviews voor CAOP-website

Governance

- Lid Raad van Toezicht Esprit Scholen, Voorzitter Commissie kwaliteit, onderwijs en governance, Amsterdam.
- Lid Raad van Advies Consortium Beroepsonderwijs.
- Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen.
- Adviseur kwaliteitscommissie Stichting 'Ieder mbo een practoraat'.
- Honorary fellow Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies.
- Adviseur bestuur 'Federatie Techniek en vakmanschap'/ adviseur PIE-adviesraad.
- Lid projectgroep Lelystad Next level, onderwijstafel.
- Adviseur MBO-agenda, Gemeente Amsterdam.
- Aanjager Werkgroep 'De taken en rollen van docenten' in #MBO2030, Ministerie OCW.
- Onafhankelijk wetenschappelijk adviseur Werkgroep onderzoek en innovatie, MBO Raad.
- Adviseur begeleidingscommissie, project 'Zij-instroom', St.Instituut Gak/ Rijnconsult.
- Scholing/ interne lezingen/ begeleiding van directies bij enkele onderwijsinstellingen.
- Lid SER Brabant
- Lid Curatorium SBI
- Lid Programmaraad 'Gelijke kansen', Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO)